

Când a apărut biografia medicală despre Hitler a lui Fritz Redlich,²⁶ Christina Berndt a scris, la 24 noiembrie 1998, în *Süddeutsche Zeitung*, că prin opera acestuia va exista de-acum „o cuprinzătoare biografie medicală și psihologică a dictatorului”, pe care Ian Kershaw o consideră „cea mai meticuloasă cercetare a stării de sănătate a lui Hitler existentă până acum”.²⁷ Oricât de detaliată ar fi analiza lui Redlich, totuși citatele sunt insuficient susținute de surse, nu puține dintre izvoarele folosite fiind catalogate de cercetarea științifică drept neviabile.²⁸ Diagnosticul pus de seniorul psihiatriei sociale americane, care îl descrie pe Hitler drept un „profet distructiv și paranoic”, nu este contrazis aici totalmente, deoarece Redlich aduce clarificări, respingând clasificarea de tip „psihiatric”, ca fiind o „generalizare inexactă”. Căci, afirmă Redlich, printr-o astfel de etichetare „nu s-ar câștiga nimic altceva decât un înșelător sentiment al cunoașterii”.²⁹

Atât din perspectiva medicului, cât și din cea a istoricului este permisă mărturisirea că istoria nu poate fi reconstituită în proporție de 100%. Chiar și biografiile pot fi doar interpretate, niciodată înțelese cu toate fațetele lor. Dincolo de reflecțiile filozofice, trebuie constatat acest fapt, deoarece Hitler n-a lăsat în urmă mărturii personale lesne interpretabile – de pildă, un jurnal. Din contră: politicianul în ascensiune și dictatorul de mai târziu al Reichului german a făcut mereu eforturi de a șterge urmele trecutului său. Când a fost la putere, a sechestrat toate dovezile

²⁶ Redlich, Fritz, *Hitler. Diagnose des destruktiven Propheten (Hitler. Diagnosticul profetului distructiv)*, Viena, 2002.

²⁷ Vezi *Süddeutsche Zeitung* din 24.11.1998; Kershaw, vezi prezentarea din Redlich, *Diagnose*.

²⁸ Aceasta se referă, mai ales, la omisiunile lui Hans Frank, avocatul lui Hitler, și ale lui Hermann Rauschning, un politician local din Danzig, cât și la Henriette von Schirach, o mincinoasă notorie. Frank își exprima opiniile în „*Angesicht des Galgens*” și, convertit la catolicism, voia în aparență să se confeseze. Rauschning și-a alcătuit scrierile sale în calitate de renegat, cu intenția de a-i avertiza pe cititorii străini și mai ales pe politicieni în legătură cu Hitler. Referitor la legendele medicului orelist Erwin Giesing, vezi paragraful 2.

²⁹ Redlich, *Diagnose*, p. 407.

scrise despre tinerețea și familia sa, interzicând răspândirea lor.³⁰ Rarele mărturisiri – din monologurile sale nocturne – despre starea lui de sănătate au, mai degrabă, caracterul unor comentarii marginale; nici discuțiile purtate la masă n-au adus nimic nou referitor la această temă.³¹ Singura sursă considerată valabilă pentru evocări cu caracter medical a fost lucrarea *Mein Kampf* – biografia sa, scrisă „manu propria”.³²

În 31 martie 1945, când medicul personal Theo Morell, după „tentative repetate de a face însemnări despre detalii strict medicale privitoare la Hitler”, i-a cerut din nou permisiunea să scrie, a primit din partea acestuia, „ca și în anii trecuți”, un refuz fără echivoc: „N-am fost niciodată bolnav. Nu e nimic de scris despre asta.”³³ Iar Joachim Fest, biograful lui Hitler, va remarca: „Întrebarea despre boala lui Hitler va rămâne fără răspuns.” Niciunul dintre numeroasele diagnostice „nu poate fi suficient de convingător argumentat sau respins”, opinează Fest, în 2002.³⁴

Dar pentru că multe amănunte au fost „notate” și pentru că lucrurile așternute pe hârtie se reinterpretează mereu, merită,

³⁰ Cel mai vechi om aflat în serviciul lui Hitler, Julius Schaub, a ars conținutul a trei seifuri din Cancelaria Reichului și documente personale ale lui Hitler, aflate în două dulapuri de acte de la Berghof. Vezi Olaf Rose (ed.), *Julius Schaub. In Hitlers Schatten, Erinnerungen und Aufzeichnungen des Chefadjutanten 1925-1945* (Julius Schaub. În umbra lui Hitler, amintiri și însemnări ale adjutantului-șef 1925-1945), Stegen/Ammersee 2005, p. 334.

³¹ Jochmann, Werner (ed.), *Adolf Hitler. Monologe im Führerhauptquartier 1941-1944, aufgezeichnet von Heinrich Heim* (Monologuri în Cartierul general al Führerului 1941-1944, consemnate de Heinrich Heim), München, 2000; Picker, Henry, *Tischgespräche im Führerhauptquartier* (Discuții în Cartierul general al Führerului), Frankfurt a.M., Berlin, 1993.

³² Aici este vorba despre volumul 1 al operei în două volume, care inițial ar fi trebuit să poarte titlul „Viereinhalb Jahre Kampf gegen Lüge, Dummheit und Feigheit”. Vezi Plöckinger, Othmar, *Geschichte eines Buches. Adolf Hitlers „Mein Kampf” 1922-1945* (Istoria unei cărți. „Mein Kampf” a lui Adolf Hitler 1922-1945), München, 2006.

³³ Notă zilnică a lui Morell, din 31 martie 1945.

³⁴ Fest, *Hitler*, p. 1173.

totuși, să aruncăm o privire mai atentă asupra presupusului dictator „bolnav”, „homosexual” și „maniac”. Căci Morell, care devenise întâmplător medicul lui Hitler, făcuse zilnic – între 1941 și 1945 – note detaliate, de teama unor posibile represalii din partea serviciului de securitate SS și a Gestapoului, dacă i s-ar fi „întâmpnat ceva” lui Hitler. Ca „medic personal al Führerului”, ar fi trebuit să dea socoteală, căci, firește, el ar fi fost considerat suspectul principal – în cazul unei otrăviri, de exemplu. De aceea, lua în serios investigațiile de prevenție, ținând o evidență strictă a tuturor bolilor lui Hitler, precum și a recomandărilor sale medicale, astfel încât acestea să poată fi verificate la orice oră.

Am făcut din nou o evaluare a notelor sale zilnice, deoarece reprezentările de până acum, bunăoară cele ale contestatarului Holocaustului, David Irving, s-au dovedit a fi, deseori, false, iar în cazul ofițerului SS de odinioară Ernst Günther Schenck – inadecvate.

Dincolo de asta, am descoperit noi surse: de exemplu, în arhivele de fișiere ale SS – până acum, inaccesibile sau trecute cu vederea. În plus, o reevaluare a anumitor diagnostice medicale părea oportună, fiindcă doar astfel ar fi fost posibilă o clasificare utilă pentru contextul istoric.

Nu în ultimul rând apărea ca necesară o clarificare, deoarece disputa în jurul catalogării „înaltului trădător” din vremea aceea și a dictatorului de mai târziu continuă încă. Și aici nu e vorba numai de disputele purtate în turnul de fildeș al științei. Săptămânal, dacă nu chiar zilnic, telespectatorii din rețeaua de transmisie a sateliților TV ai grupului ASTRA se confruntă, pe circa 350 de programe TV, cu documentare despre Hitler și deciziile sale politice. Nu rareori sunt prezentate anumite constatări drept noi și senzaționale, în vreme ce ele datează din 1943, fiind, în mod evident, perimate.³⁵

³⁵ Ca de pildă canalul german n-tv, care în ianuarie 2009 a transmis de mai multe ori documentația despre raportul psihiatric al lui Walter C. Langer.

Cercetarea istorică, precum și cea medicală au trecut, de atunci, printr-o transformare radicală și, ca să folosim alți termeni, au făcut progrese substanțiale. Între timp, a devenit posibilă furnizarea unor argumente convingătoare privind acceptarea sau respingerea anumitor diagnostice. În acest scop, este necesar să netezim calea științei și să semnalăm interpretările aberante. Căci atât modelele de interpretare medicală, cât și cele istorice sunt influențate de stadiul de cunoaștere al științei, precum și de spiritul vremii.

Colaborarea dintre medic și istoric s-a dovedit a fi extrem de fructuoasă, când a fost vorba să-l prezinte pe Hitler, deslușit, ca persoană – retrospectiv, el poate fi dedus doar dintr-un melanj de fapte istorice, lesne de reconstituit, cât și din aria percepției controlate.³⁶ Perspectiva asupra biografiei medicale a lui Hitler atinge, astfel, zone ale vieții sale private, precum și altele, mai înalte, politice. Cât de strâns s-a împletit privatul cu politicul, prin urmare ce anume a dat startul pentru construirea unei dictaturi, dezlănțuirea celui de-al Doilea Război Mondial și uciderea a milioane de oameni – rămâne un subiect extrem de controversat. Sperăm că volumul nostru va fi apreciat ca o contribuție constructivă, interdisciplinară, la acest proces de elucidare.

*Hans-Joachim Neumann și Henrik Eberle
Berlin și Halle, în februarie 2009*

³⁶ Vezi, în legătură cu acestea, scrierea Claudiei Schmölders, care a depășit modelul convențional de analiză a propagandei: *Hitlers Gesicht. Eine physiognomische Biographie* (Fața lui Hitler. O biografie fizionomică), München, 2000.